



Naalakkersuisup Ane Hansenip IWC-mi Immikkut ittumik ataatsimeersuarnermi Kalaallit Nunaata nunap inoqqaavisut arfattassinneqarnissaa pil-luga oqalugiaat, marts 2010, St. Pete Beach, Tampa, Florida, USA

Pineqartoq; Kalaallit Nunaanni arfanniarneq aammalu IWC-imi nunap inoqqaavisut arfattassinneqarnissaq

Arnaq angutillu,

Qujavunga IWC-p immikkut ataatsimeersuarnerni Kalaallit Nunaata nunap inoqqaavisut arfattassinneqarnissaanut saqqummiussisinnaaninnut periarfissinneqarama. Seqersittakkakut Kalaallit Nunaannit malittarisassanut allannguuteqarnissamut siunnersuut saqqummiunneqartinnagu makkuninnga oqariartuuteqarusuppunga.

Maanga ataatsimeersuarnermut peqataajartorpunga Kalaallit Nunaata Nunat tamat aamma nunat immikkoortukkuutaat akornanni suliniaqatigiiffissuarni suleqataanissaminik pingaartitsinera naqissuseriartorlugu. Erseqqarilluinnartumik isumaqarpunga suli at unamminartut ajornartorsiutillu kattuffissuarni attuumassuteqartut iluanni aaqqinniarneqartariaqartut tamannalu pisassariaqarpoq ilaasortat akornanni naligiilluni oqaloqatigiinnikkut paaseqatigiinnikkullu.

Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalakkersuisunngoramali suliniutigaara Kalaallit Nunaanni suli annertunerusumik piujuartitsinissaq tunngavigalugu uumassusillit pisuussutigut iluaqutigineqarnissaata annertusarneqarnissaat, uumasooqatigiit pillugit pitsaasunik inassuteqaateqarneq tunngavigalugu. Aamma suliniutigaara nunap iluani nunallu allat akornanni kattuffissuit tusaaniarneqarnerunissaat suleqatiginissaallu pingaaruteqarluinnartooq. Pingaartittuartaqarparput inooriatsisinni assigiinngissutigut ataqqillugit immitsinnut tusarnaarnissaq tatigeqatigiillunilu oqaloqatigiissinnaaneq.

Aamma pisuussutit tamaasa iluaqutigineqarnerinut atatillugu nerisaqatigiinneq eqqarsaatigalugu naapertuuttumik aqutsinissaq pingaaruteqarluinnartuunera erseqqissaatigerusuppara. Arferit puisillu amerlassutsimikkut imartatsinni amerliartuinnarnerannik pissuteqartumik aalisartortagut piniartortagullu taakkunanga annertuumik unammillerteqalernikuupput.

Taassumalu saniatigut EU-p aalajangersagaanut aammalu EU-p ilumini politikkerisaanut annertoorujussuarmik Kalaallit Nunaat eqqugaaqqavoq. Puisinit pisunik tunisassianik EU-mut eqqusseqqusiunnaarneq assersuutitut taaneqarsinnaavoq. Inuit immikkut eqqussinissaannut akuerisaagaluartut aalajangiineq maanna puisit amiinik avammut tuniniaanermut annertuumik innarleerpoq.

j. nr.
Postboks 269
3900 Nuuk
Tlf. (+299) 34 50 00
Fax (+299) 32 47 04
E-mail: apnn@nanoq.gl
www.nanoq.gl

Oqalugiaraangama erseqqissaatigisarpara Kalaallit Nunaanni Namminersorlutik Oqartussaqaalernerup malitsigisaanik pisuussutitta annertunerusumik atorluarnissaannik ilungersuuteqartariaqartugut nammineq pilersornerunissarput eqqarsaatigalugu. Tunisassiassat tamarmik annertunerusumik atorluarneqartariaqarput tunisassiarineqarnerilu annertusarlugu taamaaliornikkut inuussutissat kalaallit Nunaata avataaniit eqquussukkavut annertuallaarersut millisarneqassammata, taamaaliornikkullu aamma siunertaavoq CO2-mik aniatitsinerup annikillisaavigineqarnissaa peqataaffigerusukkatsigu. Aamma nammineq pisuussutitta atorluarnerunerisigut aammalu annertunerusumik tunisassarinerisigut Kalaallit Nunaanni annertusiartortumik inuulluarniutit malitsigisaannik nappaateqartalerneq millisarneqassaaq pinaveersaartinneqarlunilu.

Nakorsanit ilisimatuunillu kalaalimerngit nerisarineqartarneri peqqinnassusaat nalilersorneqarsimapput. Ilisimatuullu inassutigaaq Inuit nerisatoqqatik unitsissanngikkaat annikillissanngikkaallu taakkua nunat suliffissuaqarfiusut tunisassiaat aamma inuussutissat avataaniit eqquussukkaniit peqqinnarnerummata.

Aamma isumaqarluinnarpunga arferit aveqatigiissat kattuffissuarni nunat tamat akornanni aammalu nunat immikkoortukkuutaat akornanni aqunneqartassasut, taakkualu aalajangiisarneri tutsuiginartumik uumassuseqatigiit pillugit inassuteqaateqarnikkut pisassasoq aammalu arfanniarnarit tutsuiginartumik aqunneqarnerisigut kiisalu arfanniarnermi atortut toqutsigasuaasinnaasut atorlugit ingerlanneqartassasoq. Ukiut arlaqalersuni piumasaqaatit qulaani taagukkakka saqqummiunneqartartut Kalaallit Nunaanniit ukiut arlerlugit naammassineqareernikuupput. Ajornartorsiulli unaavoq piumasaqaatigut akueriumanagit utoqqatsissutissarsiortoqaqattaarmat.

Ilaasortat aamma immikkoortut ilaasa apeqquuserpaat arfanniarneq aningaasartaqarmat. Aningaasat akuunnngippata arferit toqugasuarnissaat pisinnaanngilaq. Taamaattorli erseqqissarusuppara Kalaallit Nunaanni kinaluunniit arfanniarnermiit aningaasaatilissuannngorsinnaanngimmat. Sinneqartooruteqartoqarsimassappallu aningaasat piniutinik pitsanngorsaanernut atorneqartarmata. Aamma arfattassat killeqarneri pissutigalugit nunatsinni arfanniarneriinnarmik piniartog inuussutissarsiuuteqarsinnaanngilaq.

Uani aamma FN-ip 2007-mi Nunat inoqqaavisa pisinnaatitaaffi pillugit Isumaqatigiissutaa innersuussutigissavara, ingammillu immikkoortut nunap inoqqaavisa kinaassutsimut, nammineq aalajangiisinnaanerat sumullu attuumassuteqarnissaq kiisalu namminneq inuussutissarsiutitigut aningaasaqarniarnikkut isumaginninnikkullu ineriartornissamut aalajangiisinnaanerat eqqarsaatigalugit. Uangalu ernumassutigaaq maani aaqqiissutissamik angusaqarsinnaanngikkutta FN-imi isumaqatigiissut unioqqutinneqarnissaa.

Kalaallit Nunaat nunaavoq assigiinngissutilerujussuaq. Inuiattut kultureqarpugut ileqqutoqaqarlutalu ukiunik 4000-nik pisoqaatigisut. Kalaallit inuiaqatigiilli

aamma nunarsuarmioqataavugut nutaaliortut aammalu ineriartortut, soorlu 21. juni 2009-mi Namminersorlutik Oqartussaaneq eqqunneqarpoq. Taamatullu inissimalerneq assersuutigalugu isumaqarpoq nammineq pisuussutigut, imarmiut suli annertunerusumik isumalluutigineruleratsigit. Aamma isumaqarpoq nunap immallu piinik pisuussutigut taakkunanngalu isumalluuteqarnerput suli annerusumik nakkutigissagipput pinngortitaq pisuussutaalu mianeralugit, siunissami kinguaassatta nungukkiartuutaanngitsumik isumalluutiginiissaat eqqanaarniarlugu.

Oqaaseq "pijuartitsinissamik atuineq" FN-miit imaluunniit nunat tamat akornanni kattuffissuarni nuannariinnarlugu atorineqalinngilaq. Tamannali inuit nunap piinik atuisalermatali najoqutaalluni atorineqartarsimavoq. Piffissamiit piffissamat aamma immikkoortuniit immikkoortunit paasineqarnera assigiinngitsumik atorineqartaraluartoq. Soorlu assersuutigalugu uuliassaaleqineq pissutigalugu Europami nunat ilaasa 1700-kut 1800-kut ingerlaneranni arferit angisuut arlalissuit nungungajavippaat. Ullumikkullu qujartumik takuarput Europami nunat ilaat "arferup annaanneqarnissaa"-nut suliniartut sakkortunerit ilagilersimasaat. Tamannalu qujanaqaaq. Eqqumaffigisariaqarpaalli nunat arfernik nunguutingajassimasatik pijuartitsinissamik tunngaveqarluni aqutsinissamik pingaartitsiuannarsimasut aammalu aqutsilluarnissamat malittarisassaqaarsut ingasattajarluni pissusilersorfigineqartariaqangimmata.

Ajuusaarutigeqisannik Europami iliuusaasut maluginiarsimavakka, tassa nunat EU-mut ilaasortat ikittuinnaat IWC-p nammineq isumaqatigiissumminik malinnissinnaanerigaluanik aseruilermata. Ataatsimoortumik isummertarneq piniartortatsinnut ilaqaataannut inuuniarnerannullu annertuumik eqquvoq.

Nunat tamat akornanni kattuffissuaq nunarsuarmi arfanniarnermik aqutsisoq illersuisorlu nunat ataasiakkaat namminneq politikianik pissuteqartumik eqqortumik aalajangiiniarnera akornutigisussaannikkaluarpaa. Kattuffissuaq IWC-tut ittoq nunap inoqqaavisa arfattassinneqarnissaanut siunnersuuteqarneq tapersersortussaagaluarpaa, tamatumunnga taamaaliornemi piunasaqaatigalugu:

- nungukkiartuutaanngitsumik arfanniarneq ingerlanneqassasoq,
- aammalu mianersortumik atuinissaq pingaartillugu
- aammalu Ilisimatuussutsikkut Ataatsimiititaliap inassuteqarneratigut,
- arfanniarnarit naapertuuttumik aqunneqarnerisigut
- kiisalu arfattat tamarmik nungukkiartuutaanngitsumik ingerlanneqarlutik nunallu iluani pisariaqartitat pingaartillugit.

IWC-mut ilaasortat nunani ataasiakkaani politikkit imaluunniit isumaqatigiissutip malinneqarnissaa immikkoortissinnaanngippassuk, Kalaallit Nunaata IWC-mi siunissaqarnini takujuminaatsippaa, ilaasortaaginnarnissarlu apeqquserlugu. IWC-mi nunat inoqqaavisut allat arfattassinneqartartut ernumassuteqarfigaakka. Pissutigalugu ukiuni kingullerni marlussunni Kalaallit Nunaannut iliuitsit aamma taakkununnga tuniluussinnaammata. IWC-p ataannarnissaa tatiginassusaalu apeqquserneqarsinnaavoq Kalaallit Nunaat aamma nunap allat inoqqaavisa arfattassinneqarnissaat aqqiivigineqarsinnaanngippat.

IWC-p Ilisimatuussutsikkut Ataatsimiititaliaata 2008-mi Kalaallit Nunaata kitaani qipoqqartassat amerlassusilerneqarnerat akuersissuteqarfigaa. Paasisutissap takutippaa qipoqqartassinneqarnissaq erseqqaarilluinnartumik killiliussat iluanniittoq, soorlu tamanna Ilisimatuussutsikkut Ataatsimiititaliamiit erseqqissarneqareersoq. Ilutigitillugu Ilisimatuussutsikkut Ataatsimiititaliap inassuteqarnera ataqqiniarlugu Kalaallit Nunaata kitaaniittut tikaagullittassat appartinneqarnissaat siunnersuutigeqqinniarpaput.

Neriutigalugu qipoqqartassat pillugit isumatusaartumik isummertoqarumaartoq.

Qujanaq tusarnaarassinga.

Ane Hansen

Aalisarnermut, Piniarnermut Nunalerinermullu Naalakkersuisoq